ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΙΖΟΝΟΣ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

Authoring : *Radic Radivoj* *(9/4/2008)*

For citation : *Radic Radivoj , "Напад Авара на Цариград 626", 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=11917>

Напад Авара на Цариград 626

Summary :

Византијско-аварски односи који се могу пратити почев од друге половине VI века кулминирали су опсадом Цариграда у лето 626. године. Она је предузета у једном за Византију веома тешком тренутку док је цар Ираклије на источном ратишту водио тешке борбе са Персијом, тако да у добрани града није учествовао. Авари су поражени под зидинама града, а словенски моноксили у заливу Златног рога. Персијанци који су се појавили на малоазијској обали преко пута Цариграда нису узели озбиљнијег учешћа у опсади. Хетерогеност нападача (Авари, Словени, Бугари, Гепиди), погрешна тактика на мору и околност да се ипак радило о преамбициозном подухвату узроци су аварског пораза. Последица овог догађаја била је распадање аварског племенског савеза.

Date

29. јуна -7. августа 626

Geographical Location

Цариград

---

1. Увод

Авари су одиграли значајну улогу у Великој сеоби народа и у насељавању Словена на Балканско полуострво. После доласка из Азије, они су се 558. обратили цару Јустинијану I и понудили му помоћ против неких номадских племена која су у то време угрожавала Царство. Авари су 567. дошли у Панонију где су у савезу са Лангобардима уништили државу Гепида. Будући да су Лангобарди већ следеће 568. кренули према северној Италији, дошљаци из Азије су постали господари панонске равнице. Образовали су моћан племенски савез у који су били укључени остаци разбијених Гепида, део Словена и Бугара. Онда су се устремили на византијске пограничне градове и 582. су освојили Сирмијум, а 584. Сингидунум, Виминацијум и Августу. Убрзо су се спустили према југу тако да су 584. и 586. безуспешно опседали Солун. Њихова агресивна политика према Царству достиже врхунац за владе цара Ираклија. Будући да је био заузет дугогодишњим ратом против Персије, он је морао да по цену високог годишњег данка склапа мир са Аварима. На састанку са аварским каганом 617. цар умало није пао као жртва атентата. Γινόταν πλέον φανερό ότι στόχος των Αβάρων ήταν η κατάληψη όλων των ευρωπαϊκών εδαφών της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, συμπεριλαμβανομένης της Βασιλεύουσας.

2. Поход на Цариград - Η αβαρική πολιορκία της Κωνσταντινούπολης

2.1. Ο αποκλεισμός της πόλης και οι πρώτες επιχειρήσεις (29 Ιουνίου - 30 Ιουλίου 626)

Кључни догађај у односима Византије и Авара представљала је опсада Цариграда 626. године. Дуже време они су ковали планове да освоје византијску престоницу. Није их поколебао ни неуспели покушај да на препад заузму град на Босфору 617. године. Упркос, великим уступцима које су 619. добили од византијске стране – била је реч о годишњем данку у висини од 200.000 златника и угледним таоцима – амбициозни каган је приступио оспежним припремама за опсаду најмоћније тврђаве средњовековног света. Користећи се византијским спољнополитичким невољама, Авари су прекршили мировни споразум и у договору са Персијанцима решили да опседну ромејску престоницу. Почетком јуна 626. пред Халкедоном, на малоазијској

Authoring : *Radic Radivoj* *(9/4/2008)*
For citation : *Radic Radivoj , "Напад Авара на Цариград 626", 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=11917>

Напад Авара на Цариград 626

обали Босфора, појавио се персијски војсковођа Шахрбараз са војском. У ишчекивању кагановог доласка, он је спалио предграђе Халкедона, храмове и виле у околини. Било је очигледо да житеље Цариграда очекује лето пуно стрепњи и неспокоја.

У недељу, 29. јуна 626, аварска претходница која је бројала око 30.000 људи стигла је од Једрена пред Дуги зид, фортификациони систем који је крајем 5. века подигао цар Анастасије I. Реч је о високом бедему подигнутом око 65 километара испред Цариграда који је повезивао обале Мраморног и Црног мора. Истог дана Византинци су узвратили једном предострожном мером: коњица и остала византијска војска из предграђа повучена је у унутар цариградских зидина. У граду је завладало велико узбуђење, а појавили су се и извесни знаци нарастајуће панике. Уплашени и збуњени ромејски великодостојници послали су емисаре аварском владару са готово понижавајућом понудом да су спремни да изађу у сусрет свим његовим жељама само да одустане од напада. За то време Авари су се лагано примицали граду. У међувремену је магистар Вон, који је у царевом одуству заједно са патријархом Сергијем бринуо о безбедности престонице, отпочео са ужурбаним припремама за одбрану града. Цариградски првосвештеник је настојао да умири и охрабри своје узнемирене суграђане. Благовремено обавештен о опасним намерама Авара, Словена и Персијанаца, цар Ираклије је из далеке Лазике, где је био стациониран са војском у дугом и тешком рату против Персије, послао један одред и издао заповест о организовању одбране.

Убрзо затим око хиљаду каганових војника стигло у источно предграђе Сике и ватрама су успоставили везу са персијским одредом у Хрисопољу на малоазијској страни Босфора. На простору између Халкедона и Хрисопоља паљења нису престала, а димни сигнали су се појавили и у западној околини града. Том приликом су Авари пресекли аквадукт којим је вода допремана у Цариград. У престоници су расли узнемиреност и страх.

Убеђен да му коначни успех не може измаћи, вођ Авара, чије име није забележено у сачуваним изворима, разметљиво и надмено је из Једрена поручио становницима Цариграда да се изјасне чиме су вољни да га "ублаже и обдаре, па да се врати". При том их је упозорио речима: "Ви не можете да се претворите у рибе и спас нађете у мору, нити у птице и да одлетите." После неколико дана, магистар Вон и остали архонти, покајавши се због претходног наступа малодушности и уздајући се у своје снаге, преко истог посланика упутили су владару Авара одричан одговор. Огорчени каган, кога византијски пици називају свињом, пијавицом, звери, подмуклом змијом и најпогрднијим именима, одбио је да прими византијског изасланика, недвосмислено показујући да више неће бити никаквих преговора.

У уторак, 29. јула 626, у преподневним часовима, пред бедемима византијске престонице појавила се аварска војска која је бројала око 80.000 људи, συμπεριλαμβανομένων των τμημάτων από τα υποτελή φύλα των Гепиди, Словени, Бугари. Од светлуцања оружја и мноштва варварских ескадрона, пешадије и запрежних кола, налик на стршљенове који су све прекрили од мора до мора, посматрачима је застајао дах. У ишчекивању сукоба, магистар Вон је обишао браниоце на бедемима и издао последње заповести. Свечану литију која је требало да подстакне ентузијазам бранилаца предводио је лично цариградски патријарх Сергије. Следећег дана Авари су довукли опсадне справе и обавили завршне припреме за напад.

2.2. Опсада - 2.2. Οι απόπειρες εναντίον των τειχών (31 Ιουλίου - 6 Αυγούστου 626)

У зору 31. јула уследио је напад Авара за који савремени песник и очевидац Теодор Синкел бележи: "као град са

Authoring : *Radic Radivoj* *(9/4/2008)*
For citation : *Radic Radivoj , "Напад Авара на Цариград 626", 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=11917>

Напад Авара на Цариград 626

грмљавином насрну (каган) на све бедеме."[1] У првом бојном реду били су лако наоружани Словени, а у другом оклопљена пешадија самих Авара. Нападачи, пре свега словенске чете, већ првог дана претрпели су тешке губитке. То је подигло борбени морал бранилаца који су веровали да им је помогла заштитница Цариграда – Богородица. Сутрадан, 1. агвуста, Авари су наставили да намештају опсадне справе тако што су подигли дванаест дрвених кула које су биле обложене кожама и високе готово као бедеми. Међутим, браниоцима је пошло за руком да запале неколико аварских дрвених кула, αναγκάζοντας τους Αβάρους να αποσύρουν τους υπόλοιπους.

Пошто је знао да се Цариград не може заузети без флоте, односно да је залив Златног рога најслабија тачка одбране, каган се побринуо да нападне и с мора. Свестан да су Авари као изразито континенталан народ невични поморству, њихов вођ је наредио да се за ову прилику допреме словенски моноксили, чамци израђени од једног дебла дрвета.

У међувремену текла је византијска дипломатска акција. Наиме, магистар Вон не по четврти пут предложио Аварима да уз трибут и богату накнаду подигну опсаду. Али, охоли каган је поново поставио прекомерне и неприхватљиве захтеве да становништво напусти град не износећи своју имовину.

У суботу, 2. августа, борбе су се наставиле, али се ситуација није битније променила. Каган је византијско посланство, које је затражио да дође у његов табор, немилосрдно упозорио да ће уколико му се не преда град сатрти све што му се нађе на путу. Запретио је и пребацивањем три хиљаде Персијанаца на европску страну Босфора. Μάλιστα, παρουσίασε στους Βυζαντινούς τους Πέρσες απεσταλμένους που είχε στείλει ο Σαρβαραζάς. Византинци нису прихватили услове изречене у виду најстрожег ултиматума и напустили су каганов шатор. Исте ноћи успели су да заробе персијске изасланике. Једног су погубили на лицу места, а преосталу двојицу су спровели у град, да би их сутра ујутру, 3. августа, извели на бедеме и показали нападачима. Једном од ове двојице су одсекли обе руке и заједно са главом јуче погубљеног и његовим рукама послали Аварима, а другог су одвели пред Халкедон, најпре показали Персијанцима, а затим погубили и главу бацили на обалу.

Пред свануће 4. августа дошло је до поморског окршај између византијске флоте и словенских моноксила. У неравноправној борби флотила моноксила је разбијена, а њена посада побијена и потопљена. Седмог и осмог дана опсаде (4-5. август) каган се ужурбано припремао за последњи, одлучујући напад. Дошло је само до неколико мањих чарки. У среду, 6. августа, дуж читавог бедема букнула је велика борба која се продужила кроз целу ноћ. Варвари су имали велике губитке док су на византијској страни они били много мањи.

2.3. Η τελική επίθεση και η αποχώρηση των Αβάρων (7 Αυγούστου 626)

Ујутру 7. августа развила се пресудна битка како с копна тако и с мора. Небо се проламало од урлика и вриске аварских нападача. Потом су у залив Златног рога спуштени словенски моноксили, а морнарима је наређено да журно веслају ка граду. Каган је рачунао да ће копненом војском пробити градске зидине, а да ће му моноксили у Златном рогу обезбедити лак прилаз у сам град, στην περιοχή των Βλαχερνών, όπου η οχύρωση ήταν ασθενέστερη. Премда је Аварима пошло за руком да заузму цркву Богородице у Влахерни са околином и да се ту утврде имали су толике губитке да нису успели ни да извуку велики број својих погинулих / ώστε δεν κατόρθωσαν ούτε συνεχίσουν την επίθεση, ούτε να μαζέψουν τους τραυματίες και τους νεκρούς, αλλά

Authoring : *Radic Radivoj* *(9/4/2008)*
For citation : *Radic Radivoj , "Напад Авара на Цариград 626", 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=11917>

Напад Авара на Цариград 626

παρέμειναν καθηλωμένοι. У бици на мору, византијска флота је опколила и уништила словенске моноксиле тако да патријарх Нићифор бележи да се море црвенело од крви.[2] Теодор Синкел пише да је море крај Валахерне било прекривено лешинам и празним чамцима који су тамо амо лутали и бесциљно пловили. Само мали број словенских морнара се спасао. Каган, који је са оближњег брежуљка посматрао ток битке пешке је сишао до свог шатора и у очајању и немоћном бесу почео је да се буса у груди и удара по глави. У страху од аварске одмазде, словенски одреди су напустили борбене положаје и побегли су у брда. Аварска коњица је кренула у потеру и наједном је скоро читав простор пред бедемима остао сабласно пуст.

На другој страни, део бранилаца, међу којима је било жена и деце, у одушевљењу је изашао кроз градске капије. Предострожни магистар Вон је издао наредбу да се сви сместа врате. Под окриљем ноћи аварски војници су пришли и покупили остатке опсадних справа и заједно са логором све су спалили. Било је то симболично признање сопствене немоћи. Ујутру, 8. августа 626, пред зидинама престонице више није било ни једног аварског војника.

3. Συνέπειες

У Цариграду је наступило олакшање, прослављала се победа, али се из опреза није излазило изван града јер су поједине аварске чете још увек обилазиле преграђа и палиле све што су стигле. Аварски предлог за новим преговорима византијска страна је сада – у сасвим измењеним приликама – глатко одбила. Онда су Авари, свесни да им је жељени циљ неповратно и заувек измакао, невољно напустили подручје Цариграда. Персијаска војска, која није ни ушла у бој већ је остала у ставу обазривог ишчекивања, заджрала се на подручју Халкедона до пролећа следеће 627, али то више није имало никаквог значаја.

Успомену на овај догађај Византинци су трајно чували тако што су сваке године прослављали 7. август као велики празник.

Када се говори о узроцима аварског пораза под Цариградом наводе се недостатак животних намирница, погрешна тактика на мору, етничка хетерогеност нападача (Авари, Словени, Бугари, Гепиди), али и околност да се ипак радило о преамбициозном подухвату. Авари се никада нису истински опоравили од овог неуспеха, а њихов племенски савез који је окупљао племена на широком простору од средње Европе до Кавказа распао се. Истина, аварска држава је насзавила да живи до почетка 9. века када ју је срушио Карло Велики, али никада није достигла некадашњу моћ. Η αποτυχία μπροστά στα τείχη της Κωνσταντινούπολης υπήρξε η αρχή του τέλους για τους Αβάρους.

---

1. Theod. Sync., σελ. 9, 37-38.

2. Nikephoros Patriarch, Short History , 61.

Bibliography :

Authoring : *Radic Radivoj* *(9/4/2008)*

For citation : *Radic Radivoj , "Напад Авара на Цариград 626", 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=11917>

Напад Авара на Цариград 626

- **Θεοφάνης**, *Χρονογραφία*, de Boor, C. (ed.), *Theophanis Chronographia*, Leipzig 1883
- **Haldon J.F.**, *Byzantium in the Seventh Century. The Transformation of a Culture*, Cambridge 1991
- **Νικηφόρος Πατριάρχης**, *Ιστορία σύντομος*, Mango, C. (ed.), *Nikephoros, Patriarch of Constantinople, Short History*, Corpus Fontium Historiae Byzantinae 13, Washington, D.C. 1990
- **Howard-Johnston J.D.**, "The Siege of Constantinople in 626", Mango, C. – Dagron, G. (ed.), *Constantinople and its Hinterland, Papers from the 27th Spring Symposium of Byzantine Studies, Oxford April 1993*, London 1995, 131-142
- *Πασχάλιον Χρονικόν*, Dindorf, L. (ed.), *Chronicon Paschale I*, Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae, Bonn 1832
- **Pernice A.**, *L' imperatore Eraclio*, Firenze 1905
- **Pohl W.**, *Die Awaren*, München 1986
- **Speck P.**, *Zufälliges zum Bellum Avaricum des Georgios Pisides*, München 1980, Miscellanea Byzantina Monacensia 24
- **Στράτος Α.**, *Το Βυζάντιον στον Ζ΄ αιώνα 2*, Αθήνα 1966
- **Kovačević J.**, *Avarski kaganat*, Beograd 1977
- **Avenarius A.**, *Die Awaren in Europa*, Bratislava 1974
- **Кулаковский Ю.**, *История Византии. Том 3. 602-717*, Киев 1915
- **Barišić F.**, "Le siège de Constantinople par les Avares et les Slaves en 626", *Byzantion*, 24, 1956, 371-395
- **Grumel V.**, "La défense maritime de Constantinople du côté de la Corne d'Or et le siège des Avares", *Byzantinoslavica*, 25, 1964, 217-233
- **Γεώργιος Πισίδης**, *Εις την γενομένην έφοδον των βαρβάρων*, A. Pertusi (ed.), *Giorgio di Pisidia Poemi I: Panegirici epici*, Ettal 1959
- **Θεόδωρος Σύγκελλος**, *Ομιλία*, L. Sternbach (ed.), *Analecta Avarica*, Cracovia 1900

Webliography :

- Theodore the Syncellus, Homily on the siege of Constantinople in 626 AD. English translation

http://www.tertullian.org/fathers/theodore_syncellus_01_homily.htm

Sources

Chronological Table

558: преговори Авара са Јустинијаном I.

567: долазак Авара у Панонију.

Authoring : *Radic Radivoj* *(9/4/2008)*

For citation : *Radic Radivoj , "Напад Авара на Цариград 626", 2008, Encyclopaedia of the Hellenic World, Constantinople*
URL: <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=11917>

Напад Авара на Цариград 626

582: Авари освајају Сирмијум.

584: Авари освајају Сингидунум и неуспешно нападају Солун.

586: нови неуспешан напад Авара на Солун.

617: Ираклије преговара са Аварима.

619: Византија повећава данак Аварима.

почетак јуна 626: Персијанци долазе до Халкедона

29. јуна 626: Авари од Једрена стижу пред Дуги зид.

29. јула 626: Аварски каган са војском стиже пред Цариград.

30. јуна 626: Припреме за опсаду.

31. јула 626: Почетак аварског напада на Цариград.

1-6. августа 626: Велике борбе Авара и Византинаца.

7. августа 626: Одлучујући напад на Цариград и пораз Авара.

Chronological Table

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Pätzold, A., *Der Akathistos-Hymnos: die Bilderzyklen in der byzantinischen Wandmalerei des 14. Jahrhunderts* (Stuttgart 1989)